

Correctievoorschrift HAVO

2024

tijdvak 2

bedrijfseconomie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

Indien aan een gevraagde berekening geen eis is toegevoegd ten aanzien van de nauwkeurigheid van de afronding, dan elke juiste manier van afronding goed rekenen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1

1 maximumscore 1

de NV/Naamloze Vennootschap

2 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Het beursklimaat is positief, 1
- waardoor investeerders bereid zijn meer voor een aandeel te betalen dan de intrinsieke waarde per aandeel. 1

of

- De toekomstverwachtingen zijn goed. 1
- Bij een hoge winstverwachting zijn investeerders bereid om meer te betalen dan de intrinsieke waarde per aandeel. 1

3 maximumscore 2

- $\frac{200.000}{1,25} = 160.000$ aandelen te emitteren 1
- agio per aandeel: $1,25 - 0,50 = 0,75$
totale agio op aandelen: $160.000 \times 0,75 = \text{€ } 120.000$ 1

4 maximumscore 2

- totaalaantal aandelen op 31 december 2023
aantal aandelen voor emissie: $\frac{600.000}{0,5} = 1.200.000$
geëmitteerde aandelen: $\frac{160.000}{+}$
geplaatste aandelen op 31 december 2023: 1.360.000 1
- resultaat na vennootschapsbelasting per aandeel: $\frac{272.000}{1.360.000} = \text{€ } 0,20$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

Het bedrijf / Tijger wil:

- investeringen financieren (waarbij minder geld hoeft te worden geleend).
- het eigen vermogen versterken (waardoor de continuïteit beter is gewaarborgd).
- schulden aflossen.
- dividendstabilisatie mogelijk maken.
- meer liquide middelen beschikbaar houden.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

Opgave 2

6 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Anne geeft de financiële zekerheid op van:

- een uitkering bij arbeidsongeschiktheid
- een uitkering bij werkloosheid
- het (verder) opbouwen van een pensioen
- haar loon / vaste inkomen.

7 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- gelijke (bruto) maandlasten / uitgaven in de periode waarin de interest vaststaat (bij de annuïteitenlening), terwijl de huur jaarlijks meestal stijgt
- dalende (bruto) maandlasten / uitgaven bij een lineaire hypothecaire lening terwijl de huur jaarlijks meestal stijgt
- Interest op hypothecaire lening is fiscaal aftrekbaar (verlaagt je woonlasten), het huurbedrag niet.

8 maximumscore 2

• resterende schuld: $119.582 - (1.264,81 - 0,0025 \times 119.582) = 118.616,15$ 1

• woningwaarde: $480.000 \times 1,015 = 487.200$
overwaarde: $487.200 - 118.616,15 = \text{€ } 368.583,85$ 1

9 maximumscore 2

• $15.000 \times 1,018^8 + 10.000 \times 1,016^5 = 28.127,10$ 1

• $0,01 \times 2 \times (10.000 + 15.000) = 500$
 $28.127,10 - 500 = \text{€ } 27.627,10$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 2

- plaatsbeleid 1
- Door aansluiting bij Booking.com is er een nieuw kanaal waarbij (potentiële) gasten kamers kunnen boeken bij de B&B. 1

of

- promotiebeleid 1
- Via Booking.com nemen mensen kennis van het bestaan van de B&B (en boeken later via de eigen site van de B&B). 1

Opmerking

Het tweede scorepunt alleen toekennen als het eerste scorepunt is behaald.

11 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- productbeleid: een optimale gastbeleving, of een van de drie onder klantwaarde genoemde onderdelen: heerlijk ontbijt met streekproducten, wellness en verhuur van e-bikes
- promotiebeleid: mond-tot-mondreclame, social media en toeristeninformatie

Opmerking

Het moet wel om een ander marketinginstrument gaan dan bij vraag 10.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 6

aantal overnachtingen in de 8 kamers in het:	berekeningen	totaal	
- laagseizoen	$\frac{4}{12} \times 365 \times 8 \times 0,15 =$	146	
- middenseizoen	$\frac{5}{12} \times 365 \times 8 \times 0,30 =$	365	
- hoogseizoen	$\frac{3}{12} \times 365 \times 8 \times 0,60 =$	<u>+ 438</u>	
totaal aantal overnachtingen in 2024			949
omzet			
omzet boekingen via Booking.com na aftrek commissie	$(146 - 100) \times 0,90 \times 75 + (365 - 100) \times 0,90 \times 85 + (438 - 100) \times 0,90 \times 95 =$	52.276,50	
omzet rechtstreekse boekingen	$100 \times (75 + 85 + 95) =$	25.500	
overige omzet verhuur e-bikes	$2 \times 100 \times 17,50 =$	<u>+ 3.500</u>	
totale omzet			81.276,50
kosten			
variabel	$949 \times 15 =$	14.235	
constant, exclusief afschrijving	$350 \times 12 =$	4.200	
afschrijving	$250 \times 12 =$	<u>+ 3.000</u>	
totale kosten	$14.235 + 4.200 + 3.000$		21.435
resultaat	$81.276,50 - 21.435 =$		59.841,50
cashflow	$59.841,50 + 3.000 =$		62.841,50

- total aantal overnachtingen: 949 1
- totale omzet via Booking.com: 52.276,50 2
- totale omzet: 81.276,50 1
- totale kosten: 21.435 en resultaat: 59.841,50 1
- cashflow: 62.841,50 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

- financiering: 368,583,85 (vraag 8) + 27.627,10 (vraag 9) + 98.173 > aankoopprijs: 385.000 + verbouwing: 75.000 1
- cashflow per maand: $\frac{62.814,5}{12} > 2 \times 2.000$
Aan beide voorwaarden is voldaan. 1

14 maximumscore 2

afschrijvingskosten: $\frac{8.000 + 400}{14 \times 12} = \text{€ } 50$ per maand

Opgave 3

15 maximumscore 1

- GOOS hanteert een push-strategie,
- want de fysieke verkooppunten worden door middel van een bonus aangemoedigd om voor meer dan € 10.000 aan producten van GOOS te verkopen.
 - want GOOS richt zich op de tussenhandel om de verkoop te vergroten (en niet op de eindgebruiker).

16 maximumscore 4

- totale ontvangsten:
- contante verkopen: $(25.000 + 20.000 + 17.000) \times 0,3 = 18.600$ 1
 - debiteuren: $(18.000 + 26.000 + 25.000) \times 0,7 = \underline{48.300} + 66.900$ 1
 - btw over verkopen: $0,21 \times 66.900 = \underline{14.049} +$
ontvangsten uit verkopen interieurproducten
inclusief btw = 80.949 1
 - interieuradvies inclusief btw: $(6 + 7 + 8) \times 1.500 = \underline{31.500} +$
 $\text{€ } 112.449$ 1

17 maximumscore 1

Inkopen in december 2023, januari 2024 en februari 2024
 $12.000 + 8.000 + 7.000 = 27.000$
 Uitgaven inclusief btw: $27.000 \times 1,21 = \text{€ } 32.670$

Opmerking

Als zowel bij vraag 16 als bij vraag 17 de btw niet is meegenomen in de berekening, dit 1 keer als fout aanrekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> te betalen btw over verkopen van producten: $(25.000 + 20.000 + 17.000) \times 0,21 = 13.020,00$ 	1
	<ul style="list-style-type: none"> te betalen btw verkochte adviezen: $\frac{31.500}{1,21} \times 0,21 = 5.466,94$ 	1
	<ul style="list-style-type: none"> te vorderen btw: $(8.000 + 7.000 + 6.000) \times 0,21 = 4.410,00$ af te dragen btw: $\underline{\underline{\text{€ } 14.076,94}}$ 	1

Opgave 4

- 19 maximumscore 2**
- De verwachte omzet in 2023 bedraagt $\frac{800.000}{0,40} = 2.000.000$. 1
 - De verwachte energiekosten exclusief TEK bedragen $80.000 \times 2,71 + 60.000 \times 0,78 = 263.600$.
 $\frac{263.600}{2.000.000} \times 100\% = 13,18\%$ 1

- 20 maximumscore 2**
- $80.000 \times (2,71 - 1,19) \times 0,50 + 60.000 \times (0,78 - 0,35) \times 0,50 = \text{€ } 73.700$

Opmerking

Per gemaakte fout wordt 1 scorepunt in mindering gebracht.

- 21 maximumscore 1**
- De uitbetaling van de TEK vindt pas plaats op 1 april 2024.

- 22 maximumscore 1**
- Voorbeelden van een juist antwoord:
- Investerings in verduurzaming van het productieproces die leiden tot minder energieverbruik, kunnen leiden tot lagere kosten en een hoger resultaat.
 - De regeling geldt alleen voor 2023. Daarna kunnen de steunmaatregelen worden ingetrokken waardoor de kosten hoger uitvallen.
 - Ook met subsidie moeten ze 50% van de energiekosten boven de € 1,19 en € 0,35 zelf betalen. (Dus kunnen de kosten nog steeds lager worden door verduurzaming.)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5

23 maximumscore 3

Voordeel c dient geplaatst te worden bij de:
Opportunities (Kansen)

intern / **extern**, omdat Daglicht geen invloed heeft op de reclame-campagnes die door LUXEV georganiseerd worden

positief / negatief, omdat deze reclamecampagnes naar verwachting een groot bereik hebben onder (potentiële) klanten / kunnen leiden tot meer afzet (omzet)

- opportunities 1
- extern + toelichting 1
- positief + toelichting 1

24 maximumscore 1

Voorbeelden een juist antwoord:

- Joshua heeft een bedrijf: Daglicht. Bedrijven staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.
- Daglicht heeft als rechtsvorm een eenmanszaak. Eén van de oprichtingseisen van een eenmanszaak is inschrijving bij de Kamer van Koophandel.

Opmerking

Alleen bij verwijzing naar bedrijf of rechtsvorm 1 scorepunt toekennen.

25 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Als een montagepartner van LUXEV failliet gaat, heeft dit een negatieve invloed op het imago van LUXEV en haar montagepartners.
- Als een montagepartner failliet gaat, worden mogelijk ook bij LUXEV ingekochte materialen niet betaald.

Vraag	Antwoord	Scores
26	maximumscore 2 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> Bij het berekenen van de quick ratio worden de voorraden niet meegenomen. Dit gebeurt wel bij het berekenen van de current ratio. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De voorraad kan moeilijk te verkopen zijn. / Het kan een tijd duren voordat de voorraad omgezet is in geld. 	1
27	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> quick ratio: $\frac{2.000 + 2.050}{2.250 + 1.250 + 250} = 1,08$ (Daglicht voldoet aan de liquiditeitseis $1,08 > 1,0$.) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> solvabiliteitsratio: $\frac{12.000}{1.250 + 2.250 + 1.250 + 250} = 2,4$ (Daglicht voldoet aan de solvabiliteitseis $2,4 > 2,0$.) 	1
28	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> personeel aannemen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> uitbesteden aan een ander bouwbedrijf/partij 	1

Opgave 6

29 maximumscore 1
vakbond

30 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Bij een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd is er geen einddatum in het contract en hoef je niet telkens opnieuw te solliciteren.
- Bij een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd kan je makkelijker een (hypothecaire) lening afsluiten.
- meer zekerheid op de lange termijn over je inkomen

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

Alle bronnen: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023